

Työeläkelaitoksille

ASUMINEN ASETUKSEN 1408/71 SOVELTAMISEDELLYTYKSENÄ

Tämä tiedote täydentää ETA:n soveltamisesta ja eläkkeen maksamisesta ulkomaille annettuja yleiskirjeitä A 70/93 ja A 6/94 sekä muuttaa EU-perhe-eläkkeestä yleiskirjeessä A 20/95 annettuja ohjeita.

Mitä tässä ohjeessa on sanottu EU-alueesta ja EU-maista, koskee myös ETA-aluetta ja ETA-maita eli Islantia, Liechtensteinia ja Norjaa.

1

Asetuksen soveltamisedellytykset

Asetuksen 1408/71 (ETY) henkilöpiiri on määrätty 2 artiklassa. Asetusta sovelletaan jäsenmaiden kansalaisiin ja heidän edunsaajiinsa näiden kansalaisuudesta riippumatta. Asetusta sovelletaan myös edunsaajaan, joka on jäsenvaltion kansalainen, vaikka edunjättäjä ei ollut jäsenvaltion kansalainen.

Säännöksen sanamuodosta ei käy yksiselitteisesti selville, edellyttääkö asetuksen soveltaminen lisäksi, että jäsenmaan kansalainen asuu EU-alueella vai viittaako säännöksen asumista koskeva edellytys ainoastaan pakolaisiin ja valtiottomiin henkilöihin. Joka tapauksessa asetuksen soveltaminen viimeksi mainittuihin edellyttää aina, että pakolainen tai valtioton asuu EU-alueella.

Asiasta ei myöskään ole EY-tuomioistuimen ratkaisua. EY-tuomioistuimella on kyllä ottanut kantaa siihen, sovelletaanko asetusta henkilöön, joka ei enää eläketä hakiessaan ole EU-maan kansalainen. Tuomioistuimen mukaan kansalaisuusvaatimuksen tulee täytyä työnteon aikana. Työskentelyn aikana EU-maan kansalaisuuden omanneen henkilöön sovelletaan siis asetusta, vaikka hän olisi myöhemmin menettänyt EU-maan kansalaisuuden ottaessaan jonkin muun maan kansalaisuuden (EY-tuomioistuimen ratkaisu Belbouab 10/78).

2

Etuuden maksaminen EU-alueen ulkopuolelle

Asetuksen 1408/71 3 artiklan säännöstä jäsenmaiden kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta sovelletaan vain jäsenvaltion alueella asuviin henkilöihin. Sen vuoksi TEL:n säännöstä eläkkeen maksamisesta rajoituksesta ulkomailta asuville Suomen kansalaisille ei tarvitse soveltaa muiden EU-maiden kansalaisiin.

Asetuksen 10 artikla taas velvoittaa maksamaan etuudet myös muun jäsenvaltion alueella asuville, mutta ei EU-alueen ulkopuolella asuville henkilöille. Myös EY-tuomioistuin on eräässä ratkaisussaan todennut, että asetuksen 1408/71 10 artiklassa turvataan etuuksien maksaminen yksinomaan jonkin jäsenvaltion alueella asuville henkilöille. Säännös ei estä asettamasta kansallisessa lainsäädännössä rajoituksia eläkkeen maksamiselle muihin kuin EU-maihin (EY-tuomioistuimen ratkaisu Haji C-105/89).

3

Työeläkkeen laskeminen, kun EU-maan kansalainen asuu EU-alueen ulkopuolella

Työeläke määrätään soveltaen asetuksen 1408/71 säännöksiä, jos eläkkeenhakija, joka on jonkin EU-maan kansalainen, kuului työskennellessään Suomessa ja muussa EU-maassa näiden maiden sosiaaliturvalainsäädäntöjen alaisuuteen ja täytti työskentelyjensä aikana kaikki asetuksen soveltamisen edellytykset.

4

Työeläkkeen maksaminen EU-alueen ulkopuolelle

EU-säännösten nojalla ei ole velvollisuutta maksaa eläkettä EU-alueen ulkopuolelle.

Suomen kansalaiselle eläke maksetaan rajoituksesta mihin maahan tahansa. Sama koskee Suomen kansalaiselle myönnettyä leskeneläkettä ja lapseneläkettä (TEL 9 a §).

Yksityisen sektorin työeläke maksetaan EU-alueen ulkopuoliseen maahan muun EU-maan kuin Suomen kansalaiselle, jos Suomen ja toisen EU-maan välisen sosiaaliturvasopimuksen säännökset siihen velvoittavat. Suomella on Saksan, Espanjan, Kreikan ja Luxemburgin kanssa sopimus, joka velvoittaa maksamaan eläkkeen näiden maiden kansalaisille myös ns. kolmansiin maihin.

Jollei maiden välillä ole tällaista sopimusta, yksityisen sektorin työeläkkeen maksaminen EU-alueen ulkopuolelle edellyttää Eläketurvakeskuksen lupaa (katso yleiskirje A 6/94).

Esimerkki 1

Saksalainen työntekijä on työskennellyt ensin Saksassa, sitten Suomessa ja lopuksi Saksassa. Hän on myöhemmin muuttanut Argentiinaan asuen siellä eläkettä hakiessaan. Hän täytti työskentelyjensä aikana EU-säännösten soveltamisen edellytykset. Eläke lasketaan EU-säännösten mukaisesti ja maksetaan Argentiinaan Suomen ja Saksan välisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

5

Leskeneläke

Laskeminen

Jos edunjättäjä täytti EU-säännösten soveltamisen edellytykset, leskeneläke määrätään näiden säännösten mukaisesti. EU-säännösten soveltaminen edellyttää, että joko edunjättäjä tai edunsaaja on EU-maan kansalainen.

Maksaminen

Leskeneläke maksetaan ilman Eläketurvakeskuksen lupaa EU-alueen ulkopuolella asuvalle leskelle, joka on Suomen kansalainen.

Ilman Eläketurvakeskuksen lupaa EU-alueen ulkopuolelle maksetaan myös Saksan, Espanjan, Kreikan tai Luxemburgin kansalaiselle myönnettävä leskeneläke näiden maiden kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen nojalla. **Lesken** tulee siis olla edellä mainitun maan kansalainen.

Muissa tapauksissa leskeneläkkeen maksamiseen EU-alueen ulkopuolelle tarvitaan Eläketurvakeskuksen lupa.

Esimerkki 2

Saksassa ja Suomessa työskennelleen puolalaisen leski on saksalainen. Eläke lasketaan EU-säännösten mukaan ja maksetaan Suomen ja Saksan välisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla Puolaan.

Esimerkki 3

Saksassa ja Suomessa työskennelleen saksalaisen leski on puolalainen. Eläke lasketaan EU-säännösten mukaan, mutta sitä ei makseta Puolaan ilman Eläketurvakeskuksen lupaa. Edunsaaja ei asu EU-alueella. Sosiaaliturvasopimuksen nojalla eläke voidaan maksaa muuhun kuin sopimusmaahan ainoastaan sopimusmaan kansalaiselle eikä leski täytä tätä ehtoa. Jos leski muuttaisi EU-alueelle, eläke maksettaisiin sinne asetuksen 1408/71 10 artiklan nojalla.

6

Lapseneläke

Laskeminen

EU-säännösten soveltaminen edellyttää, että joko edunjättäjä tai lapsi on EU-maan kansalainen. EU-säännösten mukaisen lapseneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että lapsi asuu jossakin EU-maassa.

EU-alueen ulkopuolella asuvan lapsen eläke määrätään kansallisten säännösten mukaisena. Jos sosiaaliturvasopimusta sovelletaan, eläke määrätään sen mukaisesti.

Maksaminen

Jos lapsi on Suomen kansalainen, eläke maksetaan ilman Eläketurvakeskuksen lupaa.

Myös sosiaaliturvasopimuksen nojalla lapseneläke maksetaan EU-alueen ulkopuolelle, jos sopimus siihen velvoittaa. Maksamisen edellytykset ja maat ovat samat kuin leskeneläkkeessä. Muissa tilanteissa lapseneläkkeen maksaminen edellyttää Eläketurvakeskuksen lupaa.